

فصل اول: حقوق اساسی

اصل بنیادی و اساسی «کرامت انسانی» زیربنای تمامی حقوق اساسی است که افراد از آن برخوردارند.^۱ دانشجویان نیز، که بخشی از ملت هستند، بر مبنای این اصل، از همه حقوق اساسی مقرر در قانون اساسی و سایر قوانین جمهوری اسلامی ایران برخوردارند. حقوقی نظیر^۲:

▪ ماده یک - حق دسترسی به آموزش عالی

دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است همه امکانات خود را برای تسهیل و تعمیم آموزش عالی به کار گیرد.^۳

▪ ماده دو - حق بر حریم خصوصی

تعرض به حیثیت، جان و مال مردم و نیز تفتیش عقاید ممنوع است.^۴

▪ ماده سه - حق برخورداری از حقوق برابر

همه‌ی افراد ملت باید از همه حقوق انسانی، فرهنگی و اجتماعی برخوردار باشند.^۵

▪ ماده چهار - حق منع تبعیضات ناروا

همه‌ی افراد ملت (زن و مرد) از فرصت‌های برابر برخوردارند و اصل بر رفع تبعیضات نارواست.^۶

▪ ماده پنج - حق دادخواهی

«دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هر کس می تواند برای دادخواهی به دادگاه‌های صالح مراجعه کند.»^۷

▪ ماده شش - حق برخورداری از دادرسی عادلانه

هر کس حق برخورداری از دادرسی عادلانه را دارد.^۸

▪ ماده هفت - حق آزادی بیان

«نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آنکه مخل مبانی اسلام و یا حقوق عمومی باشد.»^۹

^۱ اصل دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، در مقام بیان مبانی و زیرساخت‌های نظام حکومتی جدید دینی - که در اصل اول از آن با عنوان: جمهوری اسلامی ایران یاد شده است - شش اصل را بیان کرده است که اصل و ششم آن کرامت انسانی است. اصل دوم قانون اساسی مقرر کرده است: «جمهوری اسلامی ایران، نظامی است بر پایه ایمان به: ... ۶- کرامت و ارزش والای انسان، و آزادی توأم بامسئولیت او در برابر خدا».

^۲ اصول مندرج در این فصل، از قانون اساسی استخراج شده و استثنائات آن‌ها، همان استثنائاتی است که قانون اساسی مشخص کرده است و هیچ مرجع دیگری نمی‌تواند در آن‌ها دخل و تصرف کند، مگر به موجب قانون.

^۳ اصل سی ام قانون اساسی

^۴ اصول بیست و دوم و بیست و سوم قانون اساسی

^۵ اصل بیستم قانون اساسی

^۶ بند نهم اصل سوم قانون اساسی و اصل نوزدهم قانون اساسی

^۷ اصل سی و چهارم قانون اساسی

^۸ اصل سی و دوم قانون اساسی و اصول سی و چهار تا سی و نهم قانون اساسی

▪ **ماده هشت - حق تشکیل جمعیت‌ها و انجمن‌های سیاسی و صنفی**

تشکیل جمعیت‌ها و انجمن‌های سیاسی و صنفی و اسلامی، که پایبند به اصول و موازین جمهوری اسلامی‌اند، و عضویت و شرکت در آن‌ها آزاد است.^{۱۰}

▪ **ماده نه - حق تشکیل اجتماعات**

تشکیل اجتماعات و تظاهرات مسالمت‌آمیز، بدون حمل سلاح و به گونه‌ای مخل مبانی اسلام و یا نظم عمومی نباشد، آزاد است.^{۱۱}

▪ **ماده ده - حق برخورداری از تأمین اجتماعی**

«برخورداری از تأمین اجتماعی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی.»^{۱۲}

▪ **ماده یازده - حق برخورداری از سطح زندگی مناسب**

«همه افراد حق دارند که از سطح زندگی مناسبی برخوردار باشند و قادر به برآورده کردن نیازهای اولیه خود باشند.»^{۱۳}

▪ **ماده دوازده - حق مشارکت در زندگی فرهنگی**

قومیت‌ها و اقلیت‌های دینی شناخته‌شده در انجام مراسم فرهنگی و عبادی خود و تشکیل جمعیت‌ها و انجمن‌ها آزادند، تا جایی که این گونه مراسم و انجمن‌ها مخل مبانی اسلام و نظم عمومی نباشند.^{۱۴}

▪ **ماده سیزده - محدود بودن تخلفات به حدود قوانین**

هیچ عملی تخلف نیست، مگر به صراحت قوانین و مقررات لازم الاجرا.^{۱۵}

^۹ اصل بیست و چهارم قانون اساسی

^{۱۰} اصل بیست و ششم قانون اساسی

^{۱۱} اصل بیست و هفتم قانون اساسی

^{۱۲} اصل بیست و نهم قانون اساسی

^{۱۳} اصل چهل و سوم قانون اساسی

^{۱۴} اصل پانزدهم و اصل بیست و ششم قانون اساسی

^{۱۵} ماده ۲ قانون مجازات اسلامی

